

การศึกษาลักษณะของ “แสงสนธยา” ที่ปรากฏในผลงาน
ภาพพิมพ์ของ Hisashi Kurachi และ Hamaguchi Yozo
Study on the Appearance of Twilight Light
Depicted in Hisashi Kurachi and Hamaguchi
Yozo Graphic Arts

สุวิชา พึ่งเกต¹

Suvicha Phungkate

ปรีชา เกาทอง²

Preecha Thaothong

ชัยยศ อิชฎ์วรพันธ์³

Chaiyosh Isavorapant

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและ
ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Doctor of Philosophy Program Visual Arts, Faculty
of Painting Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn
University (E-mail: nuozha789@gmail.com)

² ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรม
ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Professor, Visual Arts, Faculty of Painting
Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University

³ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะจิตรกรรม
ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Associate Professor, Visual Arts,
Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts,
Silpakorn University

Received: 17/11/2019 Revised: 31/12/2019 Accepted: 2/01/2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเป้าหมายที่จะวิเคราะห์ผลงานภาพพิมพ์ของศิลปินญี่ปุ่นร่วมสมัยสองท่าน คือ ฮิสะชิ คุระจิ และฮะมะงุจิ โยโซะ ด้วยการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแสงสนธยามาเปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่าศิลปินทั้งสองท่านที่ใช้เทคนิคเมซโซทินท์และดิจิทัลปริ้นท์ต่างก็สามารถแสดงออกถึง เกณฑ์ของแสงสนธยา โดยที่ท่านแรกสามารถเปรียบเทียบกับแสงสนธยาทางทะเล และท่านที่สองสามารถเปรียบเทียบกับแสงสนธยาทางดาราศาสตร์

คำสำคัญ: แสงสนธยา, แสงในงานศิลปะ, ฮิสะชิ คุระจิ, ฮะมะงุจิ โยโซะ

Abstract

This article aimed to analyse the graphic arts of two contemporary Japanese artists: Hisashi Kurachi and Hamaguchi Yozo by comparing the facts of twilight. The result was shown that both artists used the Mezzotint and Digital Printing Techniques that exhibited to the criteria of twilight by the first artist's work can compare with nautical twilight and the second artist's work can compare with astronomical twilight.

Keywords: Twilight Light, Life in Art, Hisashi Kurachi, Hamaguchi Yozo

บทนำ

เป็นที่ทราบดีว่า ต้นกำเนิดแสงทางธรรมชาติที่สำคัญ คือดวงอาทิตย์ ซึ่งมีพลังงานส่องสว่างและแผ่รังสีความร้อนเพื่อให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตดำรงอยู่ได้ อีกทั้งยังเป็นต้นกำเนิดของวัฏจักรต่างๆ ที่มีคุณอนันต์ต่อสิ่งมีชีวิตในโลก อาทิ เป็นต้นกำเนิดของพลังงานน้ำ เกิดการหมุนเวียนของน้ำ และธาตุหลายชนิด ใต้น้ำสามารถนำไปผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าได้ พลังงานจากแสงอาทิตย์จึงเป็นพลังงานหมุนเวียนที่มี

ศักยภาพสูง สามารถสร้างใหม่ได้ไม่สิ้นสุด, เป็นต้นกำเนิดของพลังงานเคมี ในรูปของอาหาร พืชสังเคราะห์แสง เปลี่ยนแร่ธาตุให้เป็นแป้งและน้ำตาล ที่สามารถให้พลังงานแก่มนุษย์และสัตว์ได้, เป็นต้นกำเนิดของพลังงานลม ทำให้เกิดความกดอากาศและทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของอากาศ และยังเป็นต้นกำเนิดของพลังงานคลื่นทำให้เกิดน้ำขึ้น-ลงได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามความเข้าใจเกี่ยวกับแสงสนธยายังจำกัดตัวอยู่กับการอ่านปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเป็นหลัก ยังไม่เคยมีใครนำมาศึกษาผลงานศิลปะมาก่อน บทความนี้พยายามจะศึกษาให้เห็นประเด็นนี้

1. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของแสงสนธยา (Twilight)

แสงสนธยานั้นเป็นช่วงเวลาที่ต่อระหว่างเวลาเข้ามิดกับช่วงพระอาทิตย์ขึ้นหรือช่วงเวลาที่ต่อระหว่างช่วงพระอาทิตย์ตกและเวลาค่ำนั่นเอง เป็นเหตุการณ์ที่ดวงอาทิตย์ส่องแสงอยู่ต่ำกว่าชั้นบรรยากาศของโลก ซึ่งเราจะไม่สามารถมองเห็นดวงอาทิตย์ได้โดยตรง เนื่องจากดวงอาทิตย์นั้นอยู่ต่ำกว่าเส้นขอบฟ้า แสงสนธยาเกิดขึ้นจากการกระเจิงของแสง (Sunlight Scattering) ส่องมายังชั้นบรรยากาศที่อยู่ต่ำกว่าบนพื้นโลก ทั้งในส่วนที่สว่างและในส่วนที่มืดสนิท แสงสนธยายามเช้าจะเข้ามาแทนที่ช่วงเวลากลางคืน ดังแผนภูมิรูปภาพที่ 1

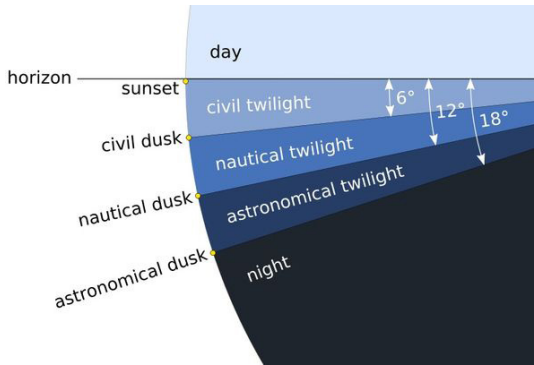
ภาพประกอบที่ 1 ภาพแผนภูมิ ช่วงเวลาของแสงสนธยา
ที่มา: Wikipedia (2013)

คำนิยามของแสงสนธยา เป็นไปตามการที่แสงอาทิตย์ทำมุมเงย ซึ่งเป็นตำแหน่งของศูนย์กลางเรขาคณิต (Geometric Center) ของดวงอาทิตย์ที่เกี่ยวข้องกับเส้นขอบฟ้า แสงสนธยาประกอบไปด้วย 3 ประเภทย่อย คือ 1. แสงสนธยาทั่วไป (สว่างที่สุด) 2. แสงสนธยาทางทะเล และ 3. แสงสนธยาทางดาราศาสตร์ (มืดที่สุด) (สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ, 2558)

แสงสนธยา คือ ระยะเวลาของแสงสว่างดวงอาทิตย์ที่อยู่ใต้เส้นขอบฟ้า ลักษณะแสงสีเงินแสงสีทอง แสงสนธยาที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นแสงในช่วงระหว่างกลางคืนยามโพล์เพล้ ให้ความรู้สึกถึงความงาม ความเคลื่อนไหว การเปล่งประกายของสีและน้ำหนักที่ตัดกันอย่างชัดเจน ในยามที่ผู้วิจัยได้เฝ้ามอง แสงช่วงสนธยานั้นยังให้ความรู้สึกถึงความนิ่ง ความสงบจากภายใน ความเจียบสงบในช่วงเวลาโพล์เพล้ เป็นช่วงเวลาของแสงสุดท้ายของวัน ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดนึกถึงเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเกิดการทบทวนและไตร่ตรองในสิ่งที่ผ่านเข้ามาไม่ว่าจะถูกหรือผิด นอกจากนี้ ความเคลื่อนไหว ของแสงที่แผ่กระจายไปอย่างช้าๆ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงช่วงอดีตและอนาคตในช่วงขณะ ในขณะที่แสงสว่างค่อยๆ ริบหรี่ลง ความมืดเริ่มปกคลุมบรรยากาศช่วงขณะ ในขณะนั้นทำให้ผู้วิจัยอยู่กับปัจจุบันขณะ มีสมาธิ แสงสนธยายังทำให้เกิดความรู้สึกถึงพลังธรรมชาติที่เกิดขึ้น บ่งบอกนัยยะทาง ความคิดได้สองอย่าง คือ แสงที่บ่งบอกช่วงเวลาสุดท้ายของชีวิตกับช่วงแสงที่เป็นการเริ่มต้นของชีวิตเปรียบได้กับช่วงเวลาพระอาทิตย์ขึ้นเป็นช่วงเวลาของการเริ่มต้นชีวิตในอีกนัยยะของแสง สนธยายังแสดงให้เห็นถึงการเริ่มช่วงชีวิตใหม่ในเวลากลางคืนเช่นกัน

สิ่งมีชีวิตในโลกมักมีช่วงเวลาและช่วงชีวิตที่แตกต่างกัน ปรากฏการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ของธรรมชาติทำให้เกิดความหมายที่ต่างกัน รวมถึงความขัดแย้งทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ ในช่วงสนธยาทางดาราศาสตร์เป็นช่วงเวลาให้ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเป็นช่วงเวลาที่ทำให้เกิดช่วงสะท้อนอารมณ์ ความคิดของผู้วิจัยได้อย่างชัดเจน ความสวยงามของแสงในช่วงเวลานี้ทำให้ชวนมองหลงใหล ทั้งสีส้ม มืด บรรยากาศที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ทำให้เกิดอารมณ์ของความคิดสิ่งต่างๆ เกิดจินตนาการที่เพ้อฝัน สีสันและมิติที่สวยงาม เป็นเวลาในช่วงขณะ แต่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติยังสะท้อนให้

เห็นถึงความจริงของธรรมชาติความงามที่สวยงามได้เริ่มจางหายไปในความมืด สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยได้สะท้อนถึงชีวิตที่ไม่จริง มีทั้งสุข และทุกข์ สลับปรับเปลี่ยน หมุนเวียนไปตามวัฏจักรธรรมชาติในช่วงเวลาสนธยาใกล้พลบค่ำ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในผลงานของผู้วิจัยได้แสดงสีสันในยามสนธยาให้เกิดเป็นค่าน้ำหนัก เป็นการแสดงค่าของสีกลับกลายเป็นขาว-ดำ ซึ่งมีความหมายของการสร้างสรรค์ผลงานขาว-ดำทำให้ผู้ชมสะท้อนได้เห็นถึงความจริงของชีวิตการอยู่กับปัจจุบันขณะ

ภาพประกอบที่ 2 ภาพแผนภูมิ แบ่งประเภทลักษณะของช่วงเวลาแสงสนธยา
ที่มา: สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (2558)

งานศิลปะที่เน้นเกี่ยวกับธรรมชาติ แสง-เงา มีมาแล้วในอดีตอย่างศิลปะในยุคบาโรก (Baroque) เป็นยุคกลางของศิลปกรรมของกลุ่มประเทศตะวันตก เริ่มเมื่อปีคริสต์ศตวรรษที่ 16 จนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในยุคนี้ ลักษณะของศิลปะเต็มไปด้วยวิถีชีวิต, ความเชื่อทางด้านศาสนา, สังคม ซึ่งถ่ายทอดรูปแบบทางด้านศิลปะที่หลากหลาย มีสีสันที่สด แสงที่จัด และเงามืด ในบรรดาจิตรกรของยุคบาโรก (Baroque) ที่มักใช้แสง-เงาเป็นส่วนสำคัญในผลงาน ได้แก่ มีเกลันเจโล ดา การาวิจโจ (Michelangelo da Caravaggio ค.ศ.1573-1610) เรมбранด์ (Rembrandt ค.ศ.1606-1669) และพีเตอร์ พอล รูเบนส์ (Peter Paul Rubens

ค.ศ.1577-1644) เป็นต้น ผลงานของการราวัจโจ เป็นลักษณะการสร้างสรรคผลงานที่เหมือนจริง และใช้แสง-เงาในลักษณะที่เหมือนจริงกับฉากหลังที่ดำ และในผลงานของเรมบรันด์ ลักษณะการใช้แสงในภาพทัศนียวิสัยมีการใช้แสงที่สอดคล้องกับทฤษฎีสุนธยาในการสร้างสรรคผลงาน ได้แก่ ผลงานภาพพิมพ์ ชื่อภาพ “ภูมิทัศน์และการหลบหนีไปยังอียิปต์” (Landscape with the Flight into Egypt) แสงในภาพมีบรรยากาศเรื่องราว ความรู้สึกของแสงสนธยา แสงที่น้อย ยามโพล้เพล้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแสงสนธยา ที่มีลักษณะของแสงที่ปรากฏในช่วงเวลายามเย็นเป็นเวลาช่วงสั้นๆ แสงที่เกิดขึ้นมีการกระเจิงของแสงไปทั่วท้องฟ้า ทำให้เกิดน้ำหมึกขาวเทาดำ และวัตถุต่างๆ ก็จะถูกปกคลุมทำให้เกิดลักษณะของแสง-เงาที่พว่ามัว ให้มีความรู้สึกนุ่มนวลรวมถึง ค่าน้ำหนักแสง-เงา ที่ปรากฏในผลงานของเรมบรันด์ มีเปอร์เซ็นต์ของค่าน้ำหนักที่ใกล้เคียงกับทฤษฎีแสงสนธยาที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

ตารางที่ 1 ตารางแทนค่าน้ำหนัก เรื่องแสงสนธยา

ภาพระดับของช่วงแสงสนธยา	ค่าน้ำหนัก-แสง-เงา	
		แสงสนธยาทั่วไป
		แสงสนธยาทางทะเล
		แสงสนธยาทางดาราศาสตร์
		กลางคืน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะแสงสนธยาในแต่ละช่วงเวลา เพื่อสังเกตการเคลื่อนไหวของแสงสนธยาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึก ในแต่ละช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกัน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์แสงสนธยาทั่วไป มีลักษณะแสง 40% เงา 60% ซึ่งมีลักษณะของแสงที่มีความสว่างพอที่จะมองเห็นวัตถุต่างๆ ได้

ชัดเจนพอสมควรส่วน ให้ความรู้สึกสวยงาม มีความสุข มีเสน่ห์ ขวนหลงใหล ในขั้นที่สองแสงสนธยาทางทะเลมีค่าของแสง 30% เงา 70% มีลักษณะของแสงในช่วงที่สามารถมองเห็นขอบฟ้าได้อย่างชัดเจนโดยจำเป็นต้องใช้แสงสังเคราะห์เพื่อช่วยทำให้เกิดการมองเห็นวัตถุมีความชัดเจนขึ้น ในส่วนของเงามีปริมาณของเงาก่อนข้างมากพอจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสงในขั้นนี้ให้ความรู้สึกสงบแฝงความผ่อนคลาย อารมณ์เหงา และขั้นที่สามแสงสนธยาดาราศาสตร์มีค่าน้ำหนักแสง 20% เงา 80% เป็นแสงช่วงเวลาค่าของแสงที่น้อย และมีลักษณะของแสงกระจายช่วงเวลานี้โดยแสงไม่สว่างพอจะมองเห็นรายละเอียดของสิ่งรอบๆ ตัวได้ แต่อาจยังพอเห็นขอบเดือนกลางของวัตถุอยู่บ้าง เป็นแสงที่แผ่กระจายไปทั่วบรรยากาศจึงทำให้เกิดแสง-เงาที่มีความนุ่มนวลและมีการเคลื่อนไหวในความมืดในที่สุด ให้ความรู้สึกเศร้า ลึกลับ น่ากลัว สามารถสะท้อนถึงการเกิดและการตาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ทฤษฎีแสงสนธยาทั้งทางด้านน้ำหนักและแสง-เงา และทางด้านอารมณ์ความรู้สึกที่สอดคล้องกันผลงานสร้างสรรค์ของศิลปินต่างๆ ที่มีน้ำหนักแสง-เงาและอารมณ์ความรู้สึก ที่ตรงกับแสงสนธยา ซึ่งศิลปิน 2 ท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์มีลักษณะที่สอดคล้องกับแสงสนธยาทั้งทางด้านน้ำหนักแสง-เงาในการแสดงออกของศิลปินรวมถึงทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ผลงานของศิลปินทั้ง 2 ท่านส่วนใหญ่จะมีการนำเสนอในรูปลักษณะแบบของหุ่นนิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบทางด้านผลงาน ซึ่งไม่เป็นส่วนสำคัญไม่เท่ากับน้ำหนักแสง-เงาที่ศิลปินได้ถ่ายทอดกับอารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปิน

2. ภาพพิมพ์ดิจิทัลปริ้นท์โดยฮิสะชิ คุระจิ (Hisashi Kurachi เกิด ค.ศ.1961)

ฮิสะชิ คุระจิ เป็นหนึ่งในศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานด้วยภาพพิมพ์ในประเพณีญี่ปุ่นจะมีลักษณะแบน ยังไม่มีการวาดแบบให้น้ำหนักแสง-เงา ต่อเมื่อรับอิทธิพลจากตะวันตกจึงได้เกิดการวาดแสง-เงามากขึ้น เช่น ภาพพิมพ์ญี่ปุ่น การแกะไม้ ภาพพิมพ์เมซโซทินท์ (Mezzotint) + ภาพพิมพ์ ดิจิทัล (Digital Print) เทคนิคที่มีวิถีคิดเกี่ยวกับแสงที่แตกต่างกันออกไป

ผลงานชุด “Menu” เป็นการสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ความประทับใจในรูปทรง ผลไม้ เมล็ดพันธุ์ พืชผักสมุนไพรรสชาติอาหารไทยต่างๆ มีการตัดทอนรูปทรง และผสมผสานเข้ากับจินตนาการส่วนตัวของศิลปินเอง จนเกิดเป็นผลงานที่งดงามแปลกตา นำไปสู่เรื่องราวหลากหลายบนโต๊ะอาหาร ถูกจัดวางให้โดดเด่นมีขอบเขตชัดเจน และเรียบง่าย รูปแบบและ

ภาพประกอบที่ 3 ภาพผลงาน “Menu - kobachi 2” 2016. Digital print, stencil, light fastness coating
Size 17 cm. x 15 cm.
ที่มา : ARDEL Gallery (2016)

แนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินมีความแตกต่างมีวิธีการหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามยุคตามสมัยในปัจจุบัน ศิลปินได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพวาดของศิลปิน มีการผสมผสานการวาดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ผสานในผลงานได้อย่างลงตัวและงดงาม ระบบพิมพ์สีโมโนโครมเทคนิคผสมโดยศิลปินสร้างสรรค์ขึ้นจากการวาดเส้นในคอมพิวเตอร์ และกำหนดขนาดไฟล์งานให้มีขนาดเท่ากับผลงานจริงเมื่อพิมพ์ลงบนกระดาษ ศิลปินใช้เวลาสร้างสรรค์เป็นเวลาหลายเดือนต่อหนึ่งผลงานในการที่ค่อยๆ สานเส้นสร้างรูปทรงเพื่อให้ได้เส้นที่ละเอียดอ่อน มีความประณีตที่เนียนแน่น ผสานกับเทคนิคพิมพ์ลายฉลุ

พิมพ์เคลือบผิวด้วยเทคนิคภาพพิมพ์สกรีนเพื่อสร้างขอบเขตของผลงานและรักษาความคงทนของพื้นภาพ

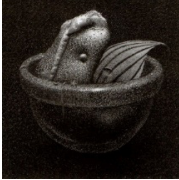

ภาพประกอบที่ 4 ภาพผลงาน “Menu-kobachi 3” 2016. Digital print, stencil, light fastness coating
Size 17 cm. x 15 cm.
ที่มา : ARDEL Gallery (2016)

ผลงานศิลปิน ฮิสะชิ คูระจิ (Hisashi Kurachi) มีค่าแสง-เงาที่ปรากฏในผลงาน เป็นภาพแสดงถึงแสงที่เกิดจากธรรมชาติที่เหมือนจริง ในลักษณะทิศทางแรก ค่าจำเพาะที่เป็นการสะท้อนแสงผ่านวัตถุ ลักษณะของแสงแสดงให้เห็นถึงวัตถุที่เป็นรูปทรงปริมาตร เกิดมิติและดูลึกไม่แบน มีบรรยากาศของค่าน้ำหนักแสง-เงาให้ความรู้สึกแฝงไปด้วยความลึกกลับ และ ความสงบ รวมถึงความนิ่มนวลของน้ำหนักแสง-เงา ยิ่งทำให้ภาพมีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะนอกจากรูปทรงธรรมชาติที่ศิลปินนำมาตัดทอนตัดแปดสร้างสรรค์ให้ดูแปลกตา จึงทำให้ภาพเป็นรูปแบบของงานกึ่งนามธรรม แสงระยิบระยับบนพื้นผิวของวัตถุทำให้ผลงานมีความน่าสนใจซึ่งเกิดมาจากทางด้านเทคนิคดิจิทัลอาร์ตที่ศิลปินมีความเชี่ยวชาญ จึงทำให้บรรยากาศในผลงานมีส่วนสำคัญอย่างมาก ที่ทำให้ผลงานมีความเป็นเอกภาพและสะท้อนความรู้สึกให้เข้าถึงผู้ชม ทางด้านของบรรยากาศของภาพและน้ำหนักของภาพโดยรวม แสงใน

ภาพจึงสื่อให้เห็นถึง ความจริง ความงาม ซึ่งแสง-เงาในภาพมีลักษณะน้ำหนักโดยรวมที่สอดคล้องกับทฤษฎีแสงสนธยา ตามตารางแผนภูมิภาพตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแทนค่าน้ำหนัก เรื่องแสงสนธยา ผลงานศิลปิน ฮิสะชิ คุระจิ

ลำดับ	ภาพ	ค่าน้ำหนัก-แสง-เงา
1		<p>25% 75%</p> <p>+ -</p>
2		<p>30% 70%</p> <p>+ -</p>

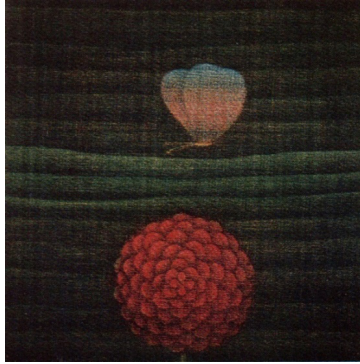
จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค่าแสง-เงาในผลงานของศิลปิน ที่มีปริมาณค่าแสง 25%-30% ทำให้อารมณ์ความรู้สึกถึงความเจ็บเหงา ความสงบ เศร้าหดหู่ และลึกลับแฝงเอาความรู้สึกที่อ่อนคลายเอาไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอารมณ์ความรู้สึกของผลงานศิลปินผ่านแสง-เงา การแสดงความรู้สึกผ่านผลงานศิลปินนั้นได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของพันธุ์พืช พันธุ์ไม้ ในธรรมชาติที่ส่งผลถึงพลังชีวิตระดับเทคนิคแสงในผลงานศิลปิน มีความสอดคล้องกับระดับเทคนิคแสงสนธยาทางทะเล (Nautical twilight) ที่พอจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีค่าความสว่างประมาณ 6 (sixth magnitude) ตำแหน่งในภาพโดยรอบทั้งหมดมืดทำให้เห็นภาพวัตถุเด่นโดยเน้นแสงและเงาของภาพวัตถุที่หนักแน่น

3. ภาพพิมพ์เมฆโชดินที่โดยฮะมะงุชิ โยโซะ (Hamaguchi Yozo) เกิด ค.ศ.1909)

ฮะมะงุชิ โยโซะ ศิลปินผู้มีความประทับใจในสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวทางธรรมชาติ เช่น ฝึเสื้อ ดอกไม้ ผลไม้ เมล็ดพันธุ์ไม้ น้ำ อากาศ และสถานที่ต่างๆ

ที่ศิลปินมีความประทับใจ สิ่งเหล่านี้จึงถูกทำให้ใช้แทนสัญลักษณ์เชิงทัศนศิลป์ที่อยู่ในผลงานของศิลปิน ศิลปินได้มองเห็นถึงความสวยงามทางด้านสุนทรียภาพต่างๆ ที่อยู่รอบรอบตัวอย่างตรงไปตรงมา ดังผลงาน “Butterfly” ในภาพศิลปินได้แสดงให้เห็นถึง รูปทรงของดอกไม้ที่กำลังเบ่งบานสีสดใส กับผีเสื้อที่มีสีสันสวยงาม ทั้งสองสิ่งในภาพทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสองสิ่งที่ไม่อาจแยกขาดกันได้ ในธรรมชาติที่พืชพรรณไม้หลายชนิดได้อาศัยผีเสื้อช่วยในการผสมเกสร โดยใช้สีสัน ความงามของกลีบดอกหรือกลิ่นหอมดึงดูดให้ผีเสื้อเข้ามาตอมและดูดกินน้ำหวาน เป็นสิ่งตอบแทน ขณะเดียวกันเกสรดอกไม้ก็จะติดตามข้างขาหรือลำตัวของผีเสื้อ เมื่อผีเสื้อบินไปเกาะยางดอกก็จะช่วยทำให้เกิดการผสมเกสรขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ยังแสดงให้เห็นถึงระบบนิเวศทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ผลงานบัตรเตอร์ปลายยังแสดงให้เห็นถึงความสุข ทำงานของสีสัน ของการมีชีวิตยังสวยงาม ในช่วงบรรยากาศของแสงสนธยา

ผลงาน “jetty” เป็นภาพความประทับใจในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวของศิลปิน เส้นทึบของภาพพิมพ์ “jetty” ศิลปินได้ให้บรรยากาศของน้ำหนักที่ตัดกันอย่างชัดเจน จุดเด่นของภาพเป็นรูปทรงของพระอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้า ทำให้พลังของแสงลดน้อยลง จึงเกิดเป็นช่วงเวลาของแสงสนธยาที่เกิดขึ้น ภาพแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศที่เงียบสงบ ผ่อนคลายและยังแสดงให้เห็นความรู้สึกถึงความเป็นปัจเจกของชีวิตผลงาน “jetty” ศิลปินมีความประทับใจในสิ่งแวดล้อมและสถานที่ต่างๆ ที่ใกล้ตัว เป็นภาพรูปแบบนามธรรมที่ต้องการแสดงลักษณะรูปทรงต่างๆ ในภาพออกมาจากความรู้สึกของศิลปินเส้นทึบของภาพศิลปินได้ให้บรรยากาศ มีดครีမ် จุดเด่นของภาพเป็นลักษณะรูปทรงของพระอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้าทำให้พลังงานของแสงน้อยทำให้เกิดเป็นช่วงเวลาของแสงสนธยาที่เกิดขึ้น จุดรองของภาพ เป็นรูปตลิ่ง ยื่นตัวออกมาเป็นรูปทรงแนวนอนยาว ทำให้ภาพเกิดความรู้สึกถึงความนิ่ง รูปทรงถูกบรรยากาศที่ย้อนแสงจึงทำให้วัตถุมีน้ำหนักดำซึ่งตัดกับน้ำหนักของสายน้ำที่มีลักษณะเป็นสีเทาเข้ม ทำให้ภาพมีระยะมิติที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ผลงานของศิลปิน ได้แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศที่เงียบสงบ แผงด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ผ่อนคลาย บรรยากาศโดยรวมของภาพมีความสอดคล้องกับทฤษฎี

ภาพประกอบที่ 5 ภาพผลงาน “Butterfly”, 1967. Color Mezzotint,
Size 4 1/2 inch. x 4 1/2 inch.
ที่มา: Vorpai Gallery (1985)

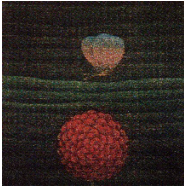

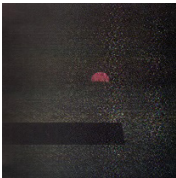

ภาพประกอบที่ 6 ภาพผลงาน “Jetty”, 1967. Color Mezzotint,
Size 11 1/8 inch. x 11 1/8 inch.
ที่มา: Vorpai Gallery (1985)

ผลงานของ ฮะมะกุชิ โยโซะ (Hamaguchi Yozo) มีความสอดคล้องกับทางด้านทฤษฎีค่าจำเพาะของแสงสนธยา แสงที่ปรากฏในงานของศิลปินเป็นการแสดงของแสงที่ปรุงแต่งขึ้นเป็นการกำหนดแสงให้สว่างขึ้นหรือน้อยลงเพิ่ม

รายละเอียดในส่วนต่างๆ เป็นการแสดงออกจากความรู้สึกภายในของศิลปินและ
 ประูแต่งแสงภายนอกให้เกิดความงามของรูปทรงทางวัตถุ ลักษณะของแสงแสดงเป็น
 รัศมี จึงทำให้วัตถุเกิดเป็นรูปปริมาตร และมีแสง-เงาที่ตัดกันอย่างชัดเจนบรรยากาศ
 ของค่าน้ำหนักแสง-เงาที่สอดคล้องกับทฤษฎีแสงสนธยาต่างๆ แผนภูมิภาพดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแทนค่าน้ำหนัก เรื่องแสงสนธยา ผลงานศิลปิน ฮะมะกุชิ โยโซะ

ลำดับ	ภาพ	ค่าน้ำหนัก-แสง-เงา
1		<p>20% 80%</p> <p>+ -</p>
2		<p>10% 90%</p> <p>+ -</p>

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค่าแสง-เงาในผลงานศิลปิน ที่มีปริมาณค่าแสง
 10% - 20% ในผลงานค่าแสง-เงาให้อารมณ์ความรู้สึก แสดงให้เห็นถึงความรู้สึก
 ที่มากกว่าแสงที่มีเปอร์เซ็นต์ 40% - 50% จึงทำให้ผลงานที่มีค่าน้ำหนักแสงที่น้อย
 จะให้อารมณ์ความรู้สึกเข้มข้นมากกว่า ผลงานที่มีค่าน้ำหนักแสงที่มากกว่า เป็นการ
 ทำให้ถึงความงามของผลงานศิลปะนั้น บางที่อาจจะเป็นความพอดีที่ไม่ใช่เท่ากัน
 เสมอไป เป็นการแสดงแสง-เงาที่ไม่เท่ากันของสองสิ่ง แต่สิ่งที้น้อยกว่านั้นจะเป็น
 จุดเด่น ที่เชื่อมโยงเรื่องราวให้เกิดเนื้อหาสาระต่อเนื่องต่อไป ผู้วิจัยได้ศึกษาอารมณ์
 ความรู้สึกของศิลปินผ่านแสง-เงา ซึ่งศิลปินได้แสดงออกถึงความเจ็บเหงา ความ
 สงบ ความนิ่งและความลึกกลับ แผงความรู้สึกที่ผ่อนคลาย การแสดงความรู้สึกผ่าน
 ผลงานของศิลปิน แสดงให้เห็นถึงสัจธรรมของชีวิตที่กำลังร่วงโรยไปตามกาลเวลา

น้ำหนักที่ศิลปินแสดงจะเน้นพื้นหลังสีดำ เป็นการบ่งบอกสัญลักษณ์ให้เข้าใจความหมายถึงเบื้องหลังของชีวิต

ระดับเทคนิคแสงในผลงานศิลปิน มีความสอดคล้องกับระดับเทคนิคแสงสนธยาทางดาราศาสตร์ (Astronomical Dusk) ซึ่งลักษณะแสงและเงาโดยแสงไม่สว่างพอจะมองเห็นรายละเอียดของสิ่งรอบที่อยู่ตัวได้ แต่อาจยังพอเห็นขอบเลือนรางของวัตถุต่างๆ อยู่บ้าง จึงทำให้ภาพแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกออกมาได้ไม่ค่อยชัดเจนนัก ลักษณะของแสงสนธยาเป็นแสงแผ่กระจายไปทั่วบรรยากาศ จึงทำให้เกิดแสง-เงามีความนุ่มนวลและมีการเคลื่อนไหวไปในความมืดในที่สุด

บทสรุปการวิเคราะห์ผลงาน

บทสรุป การวิเคราะห์ผลงาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลงาน ฮิสะชิ คุระจิ (Hisashi Kurachi) และ ฮะมะงุชิ โยโซะ (Hamaguchi Yozo) ได้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 แสง

ลักษณะของแสงในผลงานทั้งสองศิลปินมีลักษณะแสง 2 ประเภท

1. แสงที่เกิดจากธรรมชาติ เป็นลักษณะทิศทางแรกที่เป็นการสะท้อนแสงผ่านวัตถุรับแสงซึ่งเป็นแสงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2. แสงที่ปรุงแต่งขึ้นเป็นการกำหนดแสงให้สว่างขึ้นหรือน้อยลงเพิ่มรายละเอียดในส่วนต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความเป็นสัจจะและตัดสินใจภายนอกให้ลดลงเหลือเพียงความเป็นจริงในความรู้สึกภายใน แสงในผลงานของ ฮิสะชิ คุระจิ มีลักษณะเป็นแสงที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกในช่วงเวลาของแสงสนธยาทางทะเล Nautical Twilight ทำให้ความรู้สึกในการมองเห็นตาเปล่าของรูปทรงในภาพที่ปรากฏขึ้นมีค่าความสว่างประมาณ 6 (sixth Magnitude) ภาพโดยรวมทั้งหมดจึงมีความมืดทำให้เห็นภาพวัตถุเด่น ทำให้แสงและเงาของภาพวัตถุให้ความรู้สึกหนักแน่น เป็นลักษณะทิศทางแรกของแสงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยตรง เกิดเป็นรูปทรงที่มีปริมาตรมีน้ำหนักแสง-เงาที่ดูกลม แสดงให้ดูเหมือนจริงตามธรรมชาติ ส่วนแสงในผลงาน ฮะมะงุชิ โยโซะ มีลักษณะของแสงที่เกิดจากการปรุงแต่งขึ้น จึงทำให้ภาพส่วนใหญ่มีลักษณะแบนเรียบมีการกำหนดแสงและตำแหน่งของวัตถุขึ้นจาก

ความรู้สึกส่วนตัวเป็นหลักบรรยากาศของแสงมีความสว่างขึ้นเล็กน้อยหรือน้อยลงให้ความรู้สึกของแสงสนธยาทางดาราศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะแสงและเงาโดยแสงไม่สว่างพอจะมองเห็นรายละเอียดของสิ่งที่อยู่รอบตัวได้ แต่อาจยังพอมองเห็นขอบเลือนลาง ของวัตถุต่างๆ อยู่บ้าง จึงทำให้ภาพแสดงออกมาไม่ชัดเจนมากนัก ลักษณะของแสงสนธยาทางทะเล เป็นแสงที่แผ่กระจายไปทั่วบรรยากาศ ทำให้เกิดแสง-เงาที่มีลักษณะนุ่มนวล และมีการเคลื่อนไหวไปในความมืดในที่สุด แต่ทั้ง 2 ประเภทมีลักษณะ รูปแบบที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน

ประเด็นที่ 2

พลังธรรมชาติ ผลงานของ ฮิสะชิ คุระจิ กับ ฮะมะกุชิ โยโซะ มีความสอดคล้องกับในเรื่องความสนใจในรูปทรงของธรรมชาติพันธุ์ไม้และความรู้สึกที่แสดงออก แตกต่างกันตรงที่การนำเสนอรูปแบบผลงานของ ฮิสะชิ คุระจิ เป็นรูปแบบที่เหมือนจริงแต่รูปแบบผลงานของ ฮะมะกุชิ โยโซะ เป็นรูปแบบกึ่งนามธรรม แต่ทั้งสองศิลปิน ได้นำแสงจากธรรมชาติเข้ามาเชื่อมโยงกับพันธุ์ไม้ เพื่อแสดงออกถึงพลังธรรมชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสงบนิ่งที่เจอด้วยการเคลื่อนไหวของบรรยากาศแสงสนธยาแบบซ้าๆ ของบรรยากาศและแสงที่บ่งบอกกาลเวลาที่เกิดในธรรมชาติ ทั้งทางด้านเทคนิคในการทำงาน ซึ่งผลงานของศิลปินใช้เทคนิคภาพเมซโซทินท์เป็นเทคนิคดั้งเดิม มีกระบวนการและรายละเอียดที่ซับซ้อนแต่ต้องใช้ทักษะวาดเส้น Drawing เป็นอย่างมาก ในส่วนผลงาน ฮิสะชิ คุระจิ ใช้เทคนิคดิจิทัลปรับผสมกับซิลสกรีน ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งทางด้านอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้กับเทคนิคที่แสดงออกมาโดยเทคนิคโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นการกำหนดแสงให้สว่างขึ้นหรือน้อยลงเพิ่มรายละเอียดในส่วนต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความเป็นสัจจะ ความรู้สึกที่อยู่ภายใน

ประเด็นที่ 3

รูปแบบผลงาน ฮิสะชิ คุระจิ มีลักษณะรูปแบบการจัดภาพแบบหุ่นนิ่ง ของวัตถุอย่างตรงไปตรงมาทั้งรูปทรง ถ้วยชาม รูปทรงผลไม้ พืชพันธุ์ต่างๆ และรวมถึงแสง-เงาในภาพที่เกิดขึ้นในแบบที่เหมือนจริง ทำให้ภาพแสดงออกทางความงามทางด้านแสง-เงา ที่ให้บรรยากาศของแสงสนธยาทางทะเล รูปแบบผลงานของ ฮะมะกุชิ

โยโซะ มีลักษณะรูปแบบการจัดภาพ การนำเอารูปทรงต่างๆ ทางธรรมชาติมาตัดทอน และนำมาจัดวางเพื่อเป็นสัญลักษณ์ทางความรู้สึก ทำให้รูปแบบผลงานมีความน่าสนใจอย่างมาก แสง-เงาที่ปรากฏ มีลักษณะแสงสนธยา ทางด้านดาราศาสตร์ (Astronomical Dusk) จึงทำให้รูปทรงต่างๆ ในผลงาน ดูไม่ชัดเจน ดูเลือนลาง และจางหาย ไปในความมืดบางส่วน ซึ่งผลงานมีการเจาะจงให้เกิดลักษณะรูปแบบ และแสง-เงาให้ไปเชื่อมโยงกับความรู้สึกถึง ความสงบ ความนิ่ง ของชีวิต

แสงนอกจากให้ความสวยงามแล้ว สามารถเชื่อมโยงความรู้สึกระหว่างธรรมชาติของแสงและจิตใจไม่เฉพาะกับมนุษย์เท่านั้นแม้แต่สัตว์ด้วยเช่นเดียวกันตามระดับความสว่างการกระเจิงในแต่ละระดับค่าจำเพาะของแสงสนธยา การรังสรรค์ศิลปะของธรรมชาติ ก็เช่นเดียวกับการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่ต้องการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกภายใน ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้คุณค่าตามบริบทของผลงานนั้นๆ บทความนี้ ต้องการให้ความรู้ความเข้าใจ เกิดองค์ความรู้สามารถวิเคราะห์แยกแยะรูปแบบผลงานสร้างสรรค์และสามารถนำไปพัฒนาผลงานศิลปะของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- มาเรียท เวสเตอร์มานัน. (2557). **แรมบรันต์**. แปลโดย มณีวรรณ พิวนิม. กรุงเทพฯ: เดอะเกรทไพนธ์อาร์ท.
- สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ. (2558). **แสงสนธยา**. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.narit.or.th/index.php/astronomy-article/1697-twilight>
- ARDEL Gallery. (2016). **Menu by Hisashi Kurachi**. [n.p.].
- Vorpall Gallery. (1985). **Hamaguchi The Master of Mezzotint**. [n.p.].
- Wikipedia. (2013). **Twilight**. Retrieved November 15, 2015, from https://en.wikipedia.org/wiki/Twilight#/media/File:Twilight_description_full_day.svg